

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3123/2015. (VII. 9.) AB VÉGZÉSE**alkotmányjogi panasz visszautasításáról**

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Salamon László* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Czine Ágnes*, *dr. Kiss László* és *dr. Lévy Miklós* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

végzést:

Az Alkotmánybíróság a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 64. § (2) és (2a) bekezdése, valamint 65. § (9) bekezdése, továbbá a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról szóló 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet 6. §-a, 13–19. §-ai és 36. § (1)–(2) bekezdései alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

Indokolás

- [1] 1. A Pedagógusok Szakszervezetének elnöke a Pedagógusok Szakszervezetének (a továbbiakban: indítványozó) képviselőjében alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozó a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban: Nkt.) 64. § (2) és (2a) bekezdéseit és a 65. § (9) bekezdését – amely törvényi rendelkezéseket még az Nkt. hatálybalépése előtt, a 2013. augusztus 30-án kihirdetett, a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény módosításáról szóló 2013. évi CXXXVII. törvény (a továbbiakban: Nktmód.) 2. és 3. §-ai állapítottak meg –, továbbá a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról szóló 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. r.) 6. §-át, 13–19. §-ait és 36. § (1)–(2) bekezdéseit támadta az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (2) bekezdése szerinti, 2013. október 10-én benyújtott alkotmányjogi panasszal. Az indítványozó szerint a támadott jogszabályhelyek megsértették az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszt 2013. november 11-én, az Alkotmánybíróság

főtitkára hiánypótlásra történő felhívását követően, határidőben kiegészítette, illetve 2014. április 7-én, az Alkotmánybíróság végzésére válaszolva fenntartotta azt.

- [3] 2. A támadott jogszabályi rendelkezések a pedagógus életpályamodell egyes részletszabályait tartalmazzák; így a közalkalmazottak jogállásáról szóló törvénytől való eltéréseket, a gyakornokokra és a szakmai vezetőkre (mentorokra) vonatkozó rendelkezéseket, a szakmai gyakorlati idő számításának szabályait, a pedagógusok illetménypótléka megállapításának szabályait, a pedagógusok munkaidejének beosztására vonatkozó rendelkezéseket valamint egyes átmeneti szabályokat.
- [4] 3. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszban rámutatott, hogy a Pedagógusok Szakszervezetének jogait közvetlenül sértik a megtámadott jogszabályi rendelkezések. A munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Mt.) XXI. fejezetének rendelkezései alapján ugyanis a szakszervezet jogosult a munkavállalókat a munkaügyi kapcsolatokkal vagy a munkaviszonnyal összefüggő kérdésekben tájékoztatni, a munkáltatóktól tájékoztatást kérhet a munkavállalók munkaviszonnyal összefüggő gazdasági és szociális érdekeivel kapcsolatosan, közölheti a munkáltatóval a véleményét a munkáltatói intézkedésről, konzultációt kezdeményezhet, jogosult képviselni a munkavállalókat a munkáltatóval vagy annak érdekképviselői szervével szemben, és jogosult a szakszervezet tagját – meghatalmazás alapján – bíróság, hatóság és egyéb szervek előtt is képviselni. E rendelkezéseket a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény (a továbbiakban: Kjt.) hatálya alá tartozó munkáltatóknál is érvényesíteni kell. A Kjt. ezen kívül speciális – egyeztetéssel kapcsolatos – rendelkezéseket is tartalmaz a reprezentatív szakszervezetekre, mint amilyen az indítványozó is. Az indítványozó szerint: „[a] Pedagógusok Szakszervezetének törvényben biztosított jogosítványai sérültek azáltal, hogy a támadott törvény és a kormányrendelet megjelenése és hatálybalépése oly módon valósult meg, amely kizárta annak lehetőségét, hogy a Pedagógusok Szakszervezete megismerje azokat a közalkalmazotti jogokat és kötelezettségeket, amelyek tekintetében az említett feladatokat jogosult ellátni, illetve el kellett volna látnia.” Az indítványozónak nem állt rendelkezésére elegendő idő az új szabályok megismerésére, és így érdekvédelmi feladatai ellátására sem, pedig 2013. szeptember 1-jén valamennyi pedagógus munkakörben foglalkoztatott szakszervezeti tagjának munkaszerződés-módosítást, illetve közalkalmazotti szerződés-módosítást kellett kötnie. Az Nkt. támadott rendelkezései teljesen

újraszabályozzák a pedagógusok alkalmazásával és illetményük megállapításával kapcsolatos kérdéseket, és kiveszi a pedagógusokat a Kjt. hatálya alól az illetményrendszer és a gyakornoki idő tekintetében. Az Nkt. új szabályai a munkaviszonyban foglalkoztatottakra is vonatkoznak. Döntő módon változtatta meg az Nkt. a pedagógusok foglalkoztatásának rendjét is (kötött munkaidő, neveléssel-oktatással lekötött idő). Korábban ugyanis, ha a pedagógus a kötelező óraszámánál többet tanított, a munkáltatójának díjat kellett fizetnie, míg az új foglalkoztatási rendben a törvény alapján ez nem jár. Az Nkt. szabályait azonban nem lehet alkalmazni a Korm. r. nélkül, amely meghatározza a gyakornoki időt, annak tartamát, a szakmai-gyakorlati idő számítását, az illetménypótlék megállapításának szabályait, a pedagógusok munkaidejének beosztását, a gyakornoki minősítő vizsgára vonatkozó átmeneti szabályokat és a Pedagógus I. fokozatba besorolás átmeneti szabályait. E rendelkezéseket 2013. szeptember 1-jétől kell alkalmazni, míg a Korm. r. kihirdetésének napja 2013. augusztus 30. volt. Az indítványozó idézte a megfelelő felkészülési idő követelménye kapcsán a 6/2013. (III. 1.) AB határozat megállapításait is az érvei alátámasztására. Itt az Alkotmánybíróság kimondta: „Az Alkotmánybíróság következetes joggyakorlata szerint jogállami követelmény, hogy a jogszabály hatálybalépésének időpontját úgy kell meghatározni, hogy kellő idő maradjon a jogszabály alkalmazására való felkészülésre [Alkotmány 2. § (1) bekezdés, Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés]. Az Alkotmánybíróság a jogszabályok kihirdetésével és hatálybaléptetésével kapcsolatos álláspontját a 28/1992. (IV. 30.) AB határozatban (a továbbiakban: ABh.) foglalta össze. E határozat szerint a jogszabály hatálybalépési időpontjának meghatározásakor figyelemmel kell lenni arra, hogy kellő idő maradjon

- a) a jogszabály szövegének megszerzésére és áttanulmányozására;
- b) a jogalkalmazó szervek számára a jogszabály alkalmazására való felkészüléshez;
- c) a jogszabállyal érintett személyek és szervek számára annak eldöntéséhez, hogy miként alkalmazkodjanak a jogszabály rendelkezéseire az önkéntes jogkövetés személyi és tárgyi feltételeiről való gondoskodáshoz (ABH 1992, 155.)” {6/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [233]–[236]}. Itt mondta ki az Alkotmánybíróság azt is, hogy: „[a] jogszabály alkalmazására való felkészülési idő kirívó hiánya azonban alaptörvény-ellenességhez vezet. A jogbiztonságot súlyosan sérti, ha az új, illetve többletkötelezettségeket előíró jogszabályi rendelkezés kihirdetése és hatálybalépése közötti felkészülési idő elmarad vagy olyan rövid, hogy nyilvánvaló, hogy a jogszabály címzettjei jóhiszeműségük, legjobb szándékuk és igyekezetük ellenére sem – vagy csak rendkívüli

erőfeszítések árán – tudnának kötelezettségeiknek eleget tenni.” {6/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [239]} Az indítványozó szerint jelen esetben jól érzékelhetően a korábbi évtizedes gyakorlatok alapvető megváltoztatásáról van szó; a támadott jogszabályi rendelkezések mintegy 150 000 embert érintenek. A jogalkotónak ezért kellő időben meg kellett volna hoznia a szükséges döntéseket annak érdekében, hogy eleget tudjon tenni az Alaptörvény B) cikkéből fakadó szükséges felkészülési idő követelményének.

- [5] 4. Az indítványozó az alkotmányjogi panasz kiegészítésében előadta, hogy a Pedagógusok Szakszervezete érdekelt abban, hogy a köznevelés terén rendezett munkaügyi kapcsolatok alakuljanak ki, és problémamentes legyen az áttérés a pedagógusok foglalkoztatását meghatározó új jogszabályi rendelkezések alkalmazására. Ennek azonban előfeltétele, hogy a jogszabályok kellő időben megjelenjenek. A támadott normák azonban – álláspontja szerint – alapvetően sértik a szükséges felkészülési idő követelményét, és ezzel együtt azt az érdeket, hogy egy nagy rendszer átalakulása megfelelően előkészített módon történjen meg. Az Nkt. pedagógusok foglalkoztatásának alapvető kérdéseit újraszabályozó rendelkezései 2013. augusztus 30-án módosultak, ebből adódóan az érintetteknek – közöttük az indítványozónak – nem volt lehetősége arra, hogy felkészüljön a változásokra. Hasonlóképpen, a Korm. r. késői megjelenése és azonnali hatálybalépése a jogalkalmazókat teljesíthetetlen követelmények elé állította. Az indítványozó ennek kapcsán két minőségében is érintett: egyrészt fellép azzal az igénnyel, hogy kollektív szerződést kössön az állami intézményfenntartó központtal; másrészt pedig az egyik legfontosabb feladata, hogy a tagjai érdekeit képviselje a munkáltató előtt. E feladatukat azonban jelenleg sem tudják ellátni a szakszervezeti tisztségviselők, mivel a későn megjelent Korm. r. számos értelmezési nehézséget okoz amiatt, hogy előírásai nem egyértelműek, és teljesen átalakítják a korábbi gyakorlatot. A Pedagógusok Szakszervezete valamennyi tagját és érintett pedagógust segített abban, hogy új munkaszerződése illetve közalkalmazotti kinevezése megfelelően a hatályos jogszabályoknak – e feladata azonban a 2013. szeptember első felében, sebtében elkészített szerződéseknél szinte végrehajthatatlan volt. Az indítványozó külön is rámutatott arra, hogy pl. a gyakornokokra vonatkozó rendelkezések a gyakorlatban alkalmazhatatlanok, mert ellentmondás áll fenn az Nkt. és a Korm. r. szabályai között; továbbá, hogy a besorolási eljárás hosszabb felkészülési időt igényelt volna, az eltérő illetmény-előmeneteli rendszer bevezetése miatt. Kifogásolta az indítványozó a hiányzó felkészülési idő szempontjából a pedagógusok illetményoptlékára vonatkozó előírások jelentős változásait (pótlékok mértékének

csökkenése, megszűnő pótlékok kivezetése, új pótlékok bevezetése), valamint a korábitól alapvetően eltérő munkaidő-beosztást. Ez utóbbival kapcsolatosan az indítványozó megjegyezte, hogy számos kérdést kollektív szerződésben kellett volna rendezni az első tanítási napig, a kollektív szerződés azonban az alkotmányjogi panasz előterjesztéséig nem jött létre. Mindezek miatt az indítványozó szerint a szakszervezeti érdekvédelem nem tud érvényesülni a kellő gyakorlat, az egységes értelmezés és a kollektív szerződés hiányában.

- [6] Az indítványozó – az Alaptörvény I. cikk (4) bekezdésére is hivatkozva – kiemelte, hogy „súlyosan sérültek a jogai azáltal, hogy nem nyílt lehetősége a több mint százezer embert érintő rendszerszintű átalakítás megfelelő megismerésére, értelmezésére, a választott szakszervezeti tisztségviselőkkel történő megtárgyalására, azok felkészítésére. Ebből következően a Pedagógusok Szakszervezete nem tudott maradék nélkül eleget tenni azoknak az elvárásoknak, amelyeket joggal támasztottak vele szemben a tagjai.” Ennek alátámasztására az indítványozó több beadványt is mellékel, amelyekkel megkeresték a Pedagógusok Szakszervezetét.
- [7] Az indítványozó az Abtv. 26. § (2) bekezdésére való hivatkozása magyarázataként előadta, hogy az őt ért jogsérelem lényege, hogy a köznevelés és a gyermek- és ifjúságvédelem terén foglalkoztatott pedagógusok, más szakemberek, valamint a munkáltatói jog gyakorlóik nem ismerhették meg kellő időben azokat a rendelkezéseket, amelyek alapján a munkájukat meg kellett kezdeni. Rámutatott, hogy a felkészülési idő hiánya miatti nem kívánatos hatásokat a támadott jogszabályok alkalmazásában még nem lehet teljesen felmérni, de pl. a rossz munkaszerződések, közalkalmazotti kinevezések miatt a jogorvoslati lehetőségekkel élni sokkal nehezebb, mintha elégséges idő állt volna rendelkezésre a felkészüléshez.
- [8] 5. Az Nkt. és a Korm. r. támadott rendelkezései 2013. szeptember 1-jén léptek hatályba.
- [9] Az Alkotmánybíróság észlelte, hogy az alkotmányjogi panasz benyújtását követően a 99/2014. (III. 25.) Korm. rendelet, valamint a 268/2014. (XI. 3.) Korm. rendelet – 2014. március 26-ai, illetve 2014. szeptember 4-ei hatállyal – kiegészítette a Korm. r. 13. § (2) bekezdését, 14. § (3) bekezdését, beiktatta a 15. § (2) bekezdését, a 16. § (4a) bekezdését, kiegészítette a 17. § (1) bekezdését, beiktatta a 17. § (2a) bekezdését, kiegészítette továbbá a 17. § (4) és (5) bekezdéseit, valamint a 36. § (1) és (2) bekezdéseit. Később, a 89/2015. (IV. 9.) Korm. rendelet – 2015. április 17-ei hatállyal – módosította a Korm. r. 6. § (1) bekezdését, beiktatta a 6. § (1a) és (1b) bekezdéseit, módosította a 13. §

(1) bekezdését, beiktatta a 13. § (1a) bekezdését és (4) bekezdését, a 14. § (2a) bekezdését, módosította a 15. § (1)–(2) bekezdéseit, 17. § (1) bekezdés 16. pontját és (6) bekezdését.

[10] 6. Az Alkotmánybíróság teljes ülése, az alkotmányjogi panasz törvényben előírt formai és tartalmi követelményeknek való megfelelését vizsgáló előzetes eljárásban, 2015. január 27-én az alkotmányjogi panasz befogadása mellett döntött; az indítvány érdemi, tartalmi vizsgálata során azonban az alábbi következtetésekre jutott.

[11] 6.1. Az indítványozó alkotmányjogi panaszát az Abtv. 26. § (2) bekezdésére alapította. Az Abtv. 26. § (1)–(2) bekezdései értelmében: „(1) Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) pontja alapján alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz fordulhat az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet, ha az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán

a) az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be, és

b) jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

(2) Az (1) bekezdéstől eltérően, az Alkotmánybíróság eljárása kivételesen akkor is kezdeményezhető az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) pontja alapján, ha a) az alaptörvény-ellenes jogszabály rendelkezésének alkalmazása vagy hatályosulása folytán közvetlenül, bírói döntés nélkül következett be a jogsérelem, és

b) nincs a jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás, vagy a jogorvoslati lehetőségeit az indítványozó már kimerítette.”

[12] Az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti kivételes panasz esetében, mivel az közvetlenül a norma ellen irányul, különös jelentősége van az érintettség vizsgálatának. Amint arra az Alkotmánybíróság a kivételes alkotmányjogi panaszok összefüggésében már több esetben is rámutatott, „a panaszos alapjogában való személyes, közvetlen és aktuális sérelme különbözteti meg a kivételes panaszt az *actio popularis*-tól.” {3110/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [27]; hasonlóan: 3105/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [3], 3033/2014. (III. 3.) AB végzés, Indokolás [19]; 3245/2014. (X. 3.) AB végzés, Indokolás [14]} Az érintettség kapcsán az Alkotmánybíróság azt is kiemelte, hogy: „[a] személyes érintettség az érintett saját alapjogában való sérelmét jelenti. [...] Ha a norma címzettje harmadik személy [...], a személyes érintettség követelménye akkor teljesül, ha az indítványozó alapjogi pozíciója és a norma

között szoros kapcsolat áll fenn. [...] [A] közvetlenség követelménye szempontjából az a meghatározó, hogy a kifogásolt jogszabály maga érinti-e az indítványozó alapjogát.” {3110/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [28]–[30]}

- [13] 6.2. A jelen ügyben az érintettség kritériumát az Alkotmánybíróság az indítványozó által az alaptörvény-ellenesség indokaiként előadott érvelésre, valamint az indítványozó státuszára is figyelemmel vizsgálta. Az indítványozó szakszervezet, amely Alapszabálya szerinti „a közoktatási-nevelési intézményrendszer, a gyermek- és ifjúságvédelmi, közművelődési intézmények szakszervezeti tag alkalmazottainak, nyugdíjasainak, illetve e területen munkanélküliek érdekvédelmi és érdekképviselői szervezete”, célja és alapvető feladata „a szakszervezeti tagság kollektív és egyéni munkavállalói, szakmai, szociális érdekeinek védelme” (7. és 15. pont).
- [14] Az indítványozó az alkotmányjogi panaszban érvelt amellett, hogy jogsérelemét megalapozhatja az, hogy az itt említett feladatai ellátását ellehetetlenítette a támadott jogszabályok felkészülési idő nélküli hatályba léptetése, melynek következtében nem volt valós lehetőség azok tartalmának megismerésére és a szakszervezet tagjait felkészíteni a jogszabályok alkalmazására. Ez az állított jogsérelem azonban – elismerve azt, hogy az indítványozónak szakszervezetként az egyik legfontosabb feladata tagjai érdekeinek képviselete – nem azonosítható az Abtv. szabályai alapján a kivételes alkotmányjogi panasz esetében megkövetelt személyes, közvetlen és aktuális érintettség kritériumával. Az Nkt. és a Korm. r. támadott szabályai – tartalmukat tekintve – a pedagógusokra és a különböző vezetőkre, valamint az ő jogviszonyaikra vonatkozó rendelkezéseket foglalnak magukban. E szabályokat az indítványozó is azzal az érveléssel kifogásolta, hogy azok a tagjai – a pedagógusok – foglalkoztatásával, jogviszonyaik szükségessé váló módosításával kapcsolatosan okoznak bizonytalan helyzetet. Ezt azonban orvosolhatta a szakszervezet és a munkáltató között létrejött kollektív szerződés.
- [15] Ezért – a támadott jogszabályok jellegére, az alkotmányjogi panaszban előadott érvekre, valamint az indítványozó státuszára figyelemmel – a kifogásolt jogszabályi rendelkezések és az indítványozó alapjogi pozíciója közötti szoros kapcsolat, az indítványozó saját alapjogában való sérelem a vizsgált esetben nem volt megállapítható.
- [16] 7. Az Alkotmánybíróság a fent kifejtettek szerint, az indítványozó személyes, közvetlen és aktuális érintettségének hiánya miatt, az alkotmányjogi panaszt

az Abtv. 64. § *d*) pontja alapján – tekintettel az Abtv. 26. § (2) bekezdésére – visszautasította.

Budapest, 2015. június 30.

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Kiss László
alkotmánybíró helyett

Dr. Lévy Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [17] Az alkotmányjogi panasz visszautasításával egyetértek, de a visszautasítás indokát a határozatban foglalt indokhoz képest másban látom.
- [18] Az Abtv. 26. § (1)–(2) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panasz előterjesztéséhez két feltétel együttes megléte szükséges (a jogorvoslati eljárás igénybevétele lehetőségének hiányán, illetve a jogorvoslati lehetőség kimerítésén kívül). Az egyik, hogy az alkotmányjogi panasszal élni kívánó jogsérelmét alaptörvény-ellenes jogszabály okozza, a másik pedig, hogy ez a jogsérelem az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának a sérelme legyen [lásd a 3001/2014. (I. 24.) AB végzést]. Az alkotmányjogi panasz ugyanis az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogainak sérelme esetére biztosít jogvédelmi eszközt. Önmagában egy jogszabály alaptörvény-ellenessége – az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogainak a sérelme nélkül – alkotmányjogi panasz előterjesztéséhez nem elegendő.

- [19] Az Abtv. 52. §-a szigorú előírásokat tartalmaz az Alkotmánybírósághoz intézett indítványok formai és tartalmi követelményei tekintetében. Így többek mellett az indítványoknak az 52. § (1b) bekezdés *d*) pontja értelmében meg kell jelölnie az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit.
- [20] Ennek az előírásnak az indítványozó csak részben tett eleget. A felkészülési idő hiányára hivatkozva – melyre a jogszabályi rendelkezések alaptörvény-ellenességét alapította – megjelölte az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, ugyanakkor nem jelölte meg az Alaptörvénynek azt a rendelkezését, mely az alaptörvény-sértő jogszabályok következtében megsértett jogát tartalmazza, azaz elmaradt az Alaptörvénynek az indítványozó érintett jogát tartalmazó, megsértett rendelkezése megnevezése. [Az indítvány a B) cikk (1) bekezdésén kívül az Alaptörvénynek egyetlen más rendelkezésére sem hivatkozik.]
- [21] Álláspontom szerint az indítványt emiatt kell az Abtv. 64. § *d*) pontja alapján visszautasítani.

Budapest, 2015. június 30.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró különvéleménye

- [22] Nem értek egyet az alkotmányjogi panasz visszautasításával, mert álláspontom szerint a panasz érdemi vizsgálatának feltételei fennállnak.
- [23] A többségi álláspont szerint „a támadott jogszabályok jellegére, az alkotmányjogi panaszban előadott érvekre, valamint az indítványozó státuszára figyelemmel [...] a kifogásolt jogszabályi rendelkezések és az indítványozó alapjogi pozíciója közötti szoros kapcsolatot, az indítványozó saját alapjogában való sérelem a vizsgált esetben nem volt megállapítható”.
- [24] Az Alkotmánybíróság azonban már több, álláspontom szerint ebben az ügyben is irányadó határozatában kifejtette, hogy „[a] jogállam fogalmához [...] nem csupán a jogállami intézményrendszer formális kiépítése, hanem annak normális működtetése [...] is hozzátartozik” [28/1995. (V. 19.) AB határozat, ABH 1995, 138, 142.]. „A demokratikus jogállam intézményrendszere »normális« működésének pedig feltétele [...], hogy az állami döntéshozatal mechanizmusában jelentőséget kell tulajdonítani az érdekképviseletek véleményformálásának” [40/2005. (X. 19.) AB határozat, ABH 2005, 427, 445.]. A demokratikus jogállamban ugyanis „a társadalom különböző

csoportjai érdekeinek megjelenítése, azok hatékony képviselete, a társadalmi párbeszéd csatornái kiépítettsége különös jelentőségű”. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozta, hogy ebből következően „a társadalmi párbeszéd működése zavartalanságához akkor is fontos érdek fűződik, ha az erre létrehozott különböző formációkban, intézményekben való részvétel nem jelenti az Alkotmányból közvetlenül levezethető hatáskörök gyakorlását”. [40/2005. (X. 19.) AB határozat, ABH 2005, 427, 445.]

- [25] Álláspontom szerint ebből következik az Alkotmánybíróságnak az a gyakorlata, amely szerint „a szakszervezetek léte és működése a tagok magánérdekein túlmutató közérdeket is szolgál” [24/1990. (XI. 18.) AB határozat, ABH 1990, 115, 118.; 49/1991. (IX. 27.) AB határozat, ABH 1991, 246, 247.]
- [26] A szakszervezet alapvető funkciója – a hatályos szabályozásban is – tagjainak az érdekképviselete és érdekvédelme. E funkcióhoz kötődő feladatok és jogok részletszabályait tartalmazza az Mt. XXI. Fejezete. E szabályozás „kifejezetten feljogosítja a szakszervezetet, hogy céljainak megvalósítása, a munkavállalók érdekeinek védelme érdekében” fellépjen (lásd az Mt. 270. §-ához fűzött indokolást).
- [27] A szakszervezet fentiekben megjelölt alapvető társadalmi funkciója miatt kiemelt jelentősége van annak, hogy a tagjait érintő jogszabályok előkészítésében részt vegyen. Részben ugyanis ezáltal biztosíthatók azok a fentiekben hivatkozott jogállami garanciák, hogy a jogalkotás folyamatában a különböző társadalmi csoportok érdekei megjelenjenek, illetve azokat hatékonyan képviseljék, és ezáltal épüljenek ki a társadalmi párbeszéd hatékony csatornái. E garanciák fontosságára utalt a jogalkotó is, a jogszabályok előkészítésében való társadalmi részvételtől szóló 2010. évi CXXXI. törvényhez fűzött indokolásban. Eszerint „a közjó előmozdítása érdekében, valamint a közérdek messzemenő szem előtt tartásával, kívánatos, hogy a társadalom legszélesebb rétegeinek legyen lehetősége arra, hogy a jogszabályok előkészítése során kifejezhesse véleményét, észrevételeit, javaslatait a készülő jogszabállyal kapcsolatban”.
- [28] A szakszervezet fentiekben megjelölt társadalmi funkciójából az is következik, hogy a szakszervezet tagjainak érdekében a hatóságok előtt felléphet. Álláspontom szerint ez magában foglalja azt is, hogy a társadalmi funkciójával összefüggésben alkotmányjogi panaszt nyújthat be.
- [29] Az adott esetben az indítványozó azt sérelmezte, hogy „súlyosan sérültek a jogai azáltal, hogy nem nyílt lehetősége a több mint százezer embert érintő rendszerszintű átalakítás megfelelő megismerésére, értelmezésére, a választott szakszervezeti tisztségviselőkkel történő megtárgyalására, azok felkészítésére.

Ebből következően a Pedagógusok Szakszervezete nem tudott maradék nélkül eleget tenni azoknak az elvárásoknak, amelyeket joggal támasztottak vele szemben a tagjai.”

- [30] Álláspontom szerint ezért az indítványozó valójában azt sérelmezte, hogy a támadott jogszabállyal összefüggésben nem tudta érvényesíteni azt az Alkotmánybíróság által közvetlenül a szakszervezethez kötött, közérdekűnek minősített funkciót, amely tagjainak hatékony érdekképviseletét biztosította volna. Az adott esetben ezért el kellett volna ismerni a szakszervezet „személyes, közvetlen és aktuális sérelmét”, figyelemmel az Alkotmánybíróságnak arra a hivatkozott gyakorlatára is, miszerint a társadalmi párbeszéd működésének zavartalanságához kiemelt érdek fűződik, még akkor is, ha az erre létrehozott különböző formációkban, intézményekben való részvétel nem jelenti az alkotmányos rendelkezésekből közvetlenül levezethető hatáskörök gyakorlását.
- [31] A fentiekből ezért álláspontom szerint az következik, hogy az adott ügyben az indítványozó saját, alkotmányosan védett jogában való sérelem, valamint a kifogásolt jogszabályi rendelkezések és az indítványozó alkotmányos pozíciója közötti szoros kapcsolat egyértelműen megállapítható.

Budapest, 2015. június 30.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László alkotmánybíró különvéleménye

I.

- [32] Nem értek egyet az alkotmányjogi panasz visszautasításával. Az alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróságnak érdemben el kellett volna bírálnia: az indítványozó által támadott törvényi és kormányrendeleti rendelkezések alaptörvényellenességét meg kellett volna állapítania és azokat *pro futuro* hatállyal meg kellett volna semmisítenie.
- [33] A végzés többségi indokolása szerint a visszautasítás alapja az, hogy hiányzik az indítványozó szakszervezet személyes, közvetlen és aktuális érintettsége az adott ügyben. Mindezt a többségi indokolás akként fogalmazza meg, hogy „a kifogásolt jogszabályi rendelkezések és az indítványozó alapjogi pozíciója közötti szoros kapcsolat, az indítványozó saját alapjogában való sérelem

a vizsgált esetben nem volt megállapítható”. A végzés többségi indokolása azonban sem a közvetlen, sem pedig az aktuális érintettség hiányát nem bizonyítja, mindössze azt hangsúlyozza, hogy a szakszervezet esetében nem áll fenn a személyes érintettség, mint előfeltétel.

- [34] Álláspontom szerint az indítványozó által állított alkotmányossági aggályokat tágabb összefüggésrendszerbe célszerű belehelyezni: annál is inkább, mivel az indítvány az alkotmányos sérelmeket maga is kapcsolatba hozza a kellő felkészülési idő hiányával.
- [35] 1. Magam is hangsúlyozom: alkotmányjogi panasz eljárásban nem elegendő az alkotmányossági vizsgálathoz az, ha az indítványozó az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének a sérelmét pusztán csak általánosságban állítja.
- [36] Ide vonatkozóan érdemes idézni a 3024/2015. (II. 9.) AB határozatot: „az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése a jogállamiságot alapértékként, alapelveként deklaráló rendelkezése sem minősül alapvető jognak. Az Alkotmánybíróság 3062/2012. (II. 26.) AB határozatában már összefoglalta a jogállamiság és az alkotmányjogi panasz kapcsolatát elemző gyakorlatát, és kimondta, hogy azt az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz keretében kivételesen, csak a visszaható hatályú jogalkotásra és a felkészülési idő hiányára alapított indítványok esetén vizsgálja. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy alkotmányjogi panaszban az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének, azaz a jogállamiság követelményének sérelmére önmagában – Alaptörvényben biztosított jog megjelölése nélkül – nem lehet hivatkozni. {Indokolás [171]}. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint tehát az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének sérelmére hivatkozással alkotmányjogi panasz benyújtására csak a visszaható hatályú jogalkotás esetén, valamint a kellő felkészülési idő hiánya esetén van lehetőség”. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint tehát – alkotmányjogi panasz eljárásban – önmagában elegendő az alkotmányossági vizsgálathoz az, ha az indítványozó – mint esetünkben is – a kellő felkészülési idő hiányát állítja.
- [37] 2. Az érintettség megállapíthatósága tekintetében ugyanakkor az indítvány befogadásának és tartalmi elbírálásának nem lehetett volna akadálya az, hogy az indítványozó nem hivatkozta meg kifejezetten (*expressis verbis*) az Alaptörvény XVII. cikk (1) és (2) bekezdését. Eszerint: „(1) A munkavállalók és a munkaadók – a munkahelyek biztosítására, a nemzetgazdaság fenntarthatóságára és más közösségi célokra is figyelemmel – együttműködnek egymással.

(2) Törvényben meghatározottak szerint a munkavállalóknak, a munkaadóknak, valamint szervezeteiknek joguk van ahhoz, hogy egymással tárgyalást folytassanak, annak alapján kollektív szerződést kössenek, érdekeik védelmében együttesen fellépjenek, vagy munkabeszüntetést tartsanak”.

- [38] Az indítványozó a kellő felkészülési idő hiányát éppen azért állította alkotmányossági sérelemként, mert az általa száma (jelölése) szerint ugyan nem, de tartalmában mindenképpen megjelölhető, kollektív érdekérvényesítésre szolgáló alkotmányos jogait (tárgyalások folytatása egymással, érdekeik védelmében együttesen fellépjenek, munkabeszüntetést tartsanak) és kötelességét (együttműködés a munkahelyek biztosítására, a nemzetgazdaság fenntarthatóságára és más közösségi célokra figyelemmel) nem tudta teljesíteni. Azaz: a „kellő felkészülési idő hiánya” nem önmagában, hanem az Alaptörvény XVII. cikkében foglalt – fent említett – jogai és kötelességei teljesítésének megghiúsulása miatt okoz számára alaptörvényi sérelmet. Nézetem szerint ez a körülmény megalapozza az indítványozó tényleges, aktuális és személyes érintettségét.
- [39] Úgy vélem, hogy az Alkotmánybíróság általános alkotmányvédelmi funkciójából következően nem helyezkedhet arra az álláspontra, hogy a munkavállalók érdekképviselői szervezetei csak akkor hivatkozhatnak a fenti jogaik és kötelességeik teljesíthetőségére, ha az azt rögzítő XVII. cikket kifejezetten is meghivatkozták. Ilyen formalista szemlélet – nézetem szerint – nem állhatja útját az Alaptörvény rendelkezései tartalmi értelmezésének. (Csak zárójelben jegyzem meg: általános eljárásjogi alapelv, hogy a beadványokat, kérelmeket tartalmuk szerint kell elbírálni.)
- [40] Nézzük tehát, mi olvasható ki az indítványból.
- [41] Az Mt. 272. § (2) bekezdése szerint a szakszervezet jogosult a munkavállalókat a munkaügyi kapcsolatokkal vagy a munkaviszonnyal összefüggő kérdésekben tájékoztatni. A 272. § (4) bekezdése alapján a szakszervezet a munkáltatótól a munkavállalók munkaviszonnyal összefüggő gazdasági és szociális érdekeivel kapcsolatosan tájékoztatást kérhet.
- [42] A 272. § (5)–(7) bekezdéseiben írtak szerint jogosult a szakszervezet „[...] véleményét a munkáltatóval közölni”, „[...] konzultációt kezdeményezni”, joga van a „[...] munkavállalókat [...] képviselni.”
- [43] A Kjt. 7. §-a az állami intézményfenntartó központ és a reprezentatív szakszervezetek kapcsolatrendszerét határozza meg. Ezen belül: „[...] közalkalmazottak jogviszonyát érintő kérdésekben [...] egyeztet”, a 6. § értelmében „[...] ágazati érdekegyeztető fórumban”, „fenntartás szintű érdekegyeztető fórumban egyeztet. Mindezeket hangsúlyozva az indítvány levonja a következtetést: „[a] Pedagógusok Szakszervezetének törvényben biztosított jogosítványai

sérültek azáltal, hogy a támadott törvény és a kormányrendelet megjelenése és hatálybalépése oly módon valósult meg, amely kizárta annak a lehetőségét, hogy a Pedagógusok Szakszervezete megismerje azokat a közalkalmazotti jogokat és kötelezettségeket, amelyek tekintetében az említett feladatokat jogosult ellátni, illetve el kellett volna látnia.

Ez azért különösen súlyos sérelem, mivel 2013. szeptember 1-jén valamennyi pedagógus munkakörben foglalkoztatott szakszervezeti taggal a munkáltatójának munkaszerződés-módosítást, illetve közalkalmazotti szerződésmódosítást kellett kötnie. A Pedagógusok Szakszervezete nem tudott felkészülni e feladatainak ellátására, mivel nem állt rendelkezésére kellő idő ahhoz, hogy az új, a kormányrendeletben rögzített rendelkezéseket megismerje, és annak alapján érdekvédelmi tevékenységeit országos, területi és munkahelyi szinten el tudja látni.

Ugyanezen okoknál fogva a munkaidő-kedvezményrel kapcsolatos döntések meghozatalára sem jutott lehetősége a Pedagógusok Szakszervezetének”.

[44] További feladatok ellátása is ellehetetlenült. Utal így az indítvány a következőkre is:

- Az Nktv. (módosított) 64. §-a új szabályokat állapít meg, amelyek irányadók a munkavállalókra is. Ez merőben új és szokatlan megoldás, mivel a munkavállalók tekintetében a közalkalmazottak jogállásáról szóló törvény közalkalmazotti jogviszonyban töltött idő számítására vonatkozó előírásait nem kellett alkalmazni.

- Döntő módon változott meg a pedagógusok foglalkoztatásának rendje is az Nktv. 62. §-ának (5)–(13) bekezdései alapján.

- Ha a pedagógus a kötelező órájánál többet tanított, a munkáltatónak óradíjat kellett fizetnie. Ez a foglalkozási rend változott meg alapjaiban, melynek egyik lényeges eleme, hogy a többlettanításért nem jár díjazás. Az új rendelkezéseket még a hatálybalépésük előtt módosította az Országgyűlés. Az Nktv.-t módosító 2013. évi CXXVII. törvény 2. §-a megváltoztatta az Nktv. 64. § (2) bekezdését 2013. augusztus 27-én. Ez a rendelkezés is 2013. szeptember 1-jén lépett hatályba.

- Az Nktv. ismertetett előírásai nem alkalmazhatók a támadott – és azonnali hatállyal hatályba léptetett – kormányrendelet rendelkezései nélkül.

[45] Az indítványozó későbbi indítvány-kiegészítésében tovább pontosította az álláspontját.

[46] Különösen releváns elemek ebből a következők:

- A támadott rendelkezések az eredeti beadványban meghatározottak szerint alapvetően sértik azokat a normákat, amelyek azt hivatottak biztosítani,

hogy egy nagy rendszer átalakulása megfelelően előkészített módon történjen meg. A köznevelésről szóló törvény előírásai és a hozzá kapcsolódó – foglalkoztatás kérdéseit meghatározó – kormányrendelet gyökeresen változtatott meg egy több évtizedes – 1992 óta – kialakult foglalkoztatási rendet. Az új előírások azonban még korábbi gyakorlatot is megváltoztattak, mivel nemcsak a közalkalmazotti foglalkoztatás kérdéseit szabályozták újra, hanem alapvetően a pedagógus foglalkoztatás kérdéseit is. A nemzeti köznevelésről szóló törvény előírásai a hatálybalépésüket megelőzően, 2013. augusztus 30-án módosultak. Ebből adódóan az érintetteknek, így a Pedagógusok Szakszervezetének sem volt lehetősége arra, hogy felkészüljön a változásokra. Különösen megnehezíti az eligazodást az is, hogy a nemzeti köznevelésről szóló törvény 65. § (9) bekezdését az oktatás szabályozására vonatkozó egyes törvények módosításáról szóló 2013. évi CXXIX. törvény állapította meg 2013. június 26-án.

– A támadott kormányrendelet késői megjelenése, azonnali hatályba léptetése a jogalkalmazókat teljesíthetetlen követelmények elé állította. A Pedagógusok Szakszervezete kétféle szerepben is megjelenik a jogalkalmazói körben. Egy részről felléphet azzal az igénnyel, hogy kollektív szerződést kössön az állami intézményfenntartó központtal. E kollektív szerződésben kell szabályozni számos olyan kérdést, amely összefügg a pedagógus-foglalkoztatással, az új munkarend bevezetésével, a választott szakszervezeti tisztségviselők foglalkoztatásával.

– A kollektív szerződés október végére sem került még aláírásra, ebből adódóan nem volt rendezett a szakszervezeti tisztségviselők foglalkoztatásának, munkaidő-kedvezményének kérdése, és nem voltak rendezettek a szakszervezeti joggyakorlás eljárási kérdései sem.

– A szakszervezet egyik legfontosabb feladata, hogy tagjai érdekeit képviselje a munkáltató előtt. A szakszervezeti tisztségviselők azonban e jogukat nem tudták megfelelően gyakorolni, mivel a megjelent kormányrendelet értelmezése számos nehézséget okozott, arra való tekintettel, hogy gyökeresen megváltoztatta a korábbi gyakorlatot, és a kormányrendelet előírásai sem egyértelműek.

– A gyakornokra vonatkozó valamennyi rendelkezés (Korm. r. 6. §, 36. §) alkalmazhatatlannak bizonyult, mivel a Kjt. 97. § (20) bekezdése alapján más következtetésekre lehet jutni, mint a kormányrendelet előírásai alapján.

– Az egész besorolási eljárás hosszabb felkészülési időt igényelt volna, tekintettel arra, hogy az új szabályozás gyökeresen tér el a Kjt. illetmény-

előmeneteli rendszerétől. Nemcsak elnevezésében, hanem a számítás módjában is eltérő gyakorlatot hozott az új besorolási rend.

– A kormányrendelet illetménypótléokra vonatkozó előírásai is a korábbi szabályokhoz képest gyökeres változásokat hoztak.

- [47] 3. A fentebb idézett indítványi elemek közvetlenül besorolhatók az Alaptörvény XVII. cikkének kulcsszavai alá.
- [48] a) „Együtműködnek egymással” [Alaptörvény XVII. cikk (1) bekezdés]. Az indítványból kitűnően számos esetben és tárgykörben elmaradt a „tájékoztatás”, az „egyeztetés”, a „véleménynyilvánítás”, „konzultáció kezdeményezése”, stb. Nyilvánvaló, hogy mindez az együttműködés hiányára utal.
- [49] b) „Tárgyalások folytatása” [Alaptörvény XVII. cikk (2) bekezdés]. A kellő felkészülési idő hiányában – a fentiekben részletezett tárgykörökben – elmaradt a „munkafeltételek”, a „foglalkoztatási rend”, a „gyakornoki rendszer”, „az illetménypótlék”, „az illetmény-előmeneteli rendszer”, a „munkaidő-beosztás” megtárgyalása.
- [50] c) „Kollektív szerződést kötnek” [Alaptörvény XVII. cikk (2) bekezdés]. Az indítványban részletezett okokból a kollektív szerződések megkötése gyakorlatilag ellehetetlenült, vagy komoly mértékben megnehezült. Megállapítható tehát, hogy az indítványozó jóllehet nem hivatkozta meg *expressis verbis* az Alaptörvény XVII. cikkét, annak tartalmi megsértését azonban tételesen állította és bizonyította.

II.

- [51] Az Alkotmánybíróság – többek között – a 6/2013. (III. 1.) AB határozatában foglalkozott átfogóan a „kellő felkészülési idő hiánya” okozta alaptörvényi sérelemmel. Ennek a határozatának az indokolásában leszögezte, hogy a jogszabály „alkalmazására való felkészülési idő kirívó hiánya alaptörvényellenességhez vezet. A jogbiztonságot súlyosan sérti, ha az új, illetve többlet-kötelezettségeket előíró jogszabályi rendelkezés kihirdetése és hatálybalépése közötti felkészülési idő elmarad, vagy olyan rövid, hogy nyilvánvaló, hogy a jogszabály címzettjei jóhiszeműségük, legjobb szándékuk és igyekezetük ellenére sem – vagy csak rendkívüli erőfeszítések árán – tudnának kötelezettségüknek eleget tenni.” {Indokolás [233]; [239]}. Jelen esetben – nézetem szerint is – több évtizedes gyakorlat alapvető megváltoztatásáról van szó.
- [52] Az „azonnali hatálybaléptetés” alkotmányossági megítélésével részletesen foglalkozott az Alkotmánybíróság a 44/1995. (VI. 30.) AB határozatában.

E döntésében az Alkotmánybíróság elvi élel hangsúlyozta azt, hogy a rendszerátalakító változtatás „alkotmányosan csak fokozatosan, előreláthatóan, kiszámíthatóan történhet meg. Ezt kívánja meg az Alkotmány 2. §-ának (1) bekezdésében deklarált jogállamiság lényegi elemét adó jogbiztonság szempontja is. Mivel az indítványokkal támadott törvényi rendelkezések azonnali hatálybaléptetése – függetlenül azok tartalmi alkotmányosságától vagy alkotmányellenességétől – ezeknek az alkotmányossági követelményeknek nem felel meg, az Alkotmánybíróság a kifogásolt szabályokat hatályba léptető rendelkezéseket alkotmányellenesnek ítélte és azokat, továbbá az azokhoz kapcsolódó átmeneti szabályokat [...] megsemmisítette”. (ABH 1995, 209.)

- [53] Bizonyíthatónak látom, hogy az indítványozó által támadott törvényi és kormányrendeleti rendelkezések alaptörvény-ellenessége – hasonló elvi alapokra támaszkodva – itt is megállapítható lett volna, s ennek következményeként azok *pro futuro* megsemmisítése lett volna indokolt a mostani esetben is. (Megjegyzem: a jelen esetben a szó szoros értelmében még az „azonnali hatálybaléptetés” kifejezés is pontosítandó, mivel az indítvánnyal támadott kormányrendelet a hatálybalépése napján, szeptember 1-jén nem is jelent meg, az csak szeptember 2-án volt elérhető az a Magyar Közlöny elektronikus változatában.)
- [54] A „kellő vagy szükséges felkészülési idő” hiánya a most vizsgált esetekben teljesen ellehetetlenítette azt, hogy a szakszervezet élhessen mindazokkal a jogaival, amelyek közvetlenül az Alaptörvény XVII. cikkének (1) és (2) bekezdéseiből következnek. Ebből adódóan el volt zárva attól, hogy a rendszerátalakítással felérő törvény- és kormányrendelet végrehajtása során alkotmányos jogaival (együttműködés, tárgyalások folytatása, kollektív szerződés kötése, stb.) érvényre juttathassa a fokozatosság, az előreláthatóság és a kiszámíthatóság szempontjait. A *pro futuro* megsemmisítéssel viszont megnyílt volna újra a lehetősége arra, hogy a törvényalkotó és a Kormány által ellehetetlenített érdekvédelmi jogosítványai gyakorlására pótlólag sor kerüljön. Valójában arról lett volna szó, hogy a törvény(jog)alkotónak – a megadott időpontig – utólag kellett volna megnyitnia a szakszervezet alkotmányos (Alaptörvényben biztosított) jogosítványai érvényesíthetősége előtt az utat. A most elbírált ügyben nem formai, hanem kifejezetten tartalmi alkotmánysértés következett be, amelynek pedig csupán egyetlen következménye lehetett volna, és pedig az indítványban támadott törvényi és kormányrendeleti rendelkezések megsemmisítése.
- [55] Az Alkotmánybíróság a *pro futuro* megsemmisítéssel azt is kifejezésre juttathatta volna, hogy szélső esetekben (amilyen a most elbírált ügy is) egyenesen a jogalkotói hatalommal való visszaélésnek tekinti azt, ha a törvény (jog)alkotó – kellő felkészülési idő biztosítása nélkül – úgy változtat meg egy egész rendszert,

hogy esélyt sem ad a jogosultaknak arra, hogy Alaptörvényben biztosított feladatköreikből adódó hatásköreikkel élhessenek.

- [56] Ez a módszer – számos példa nyomán – ma már szinte tudatosan alkalmazott törvény (jog)alkotási módszerré vált, amelynek – véleményem szerint – csak határozott alkotmánybírószági fellépéssel lehet az útjába állni. Ezúttal ez elmaradt, így az Alaptörvény XVII. cikk (1) és (2) bekezdéseiben rögzített szakszervezeti jogosítványok és kötelezettségek megmaradtak a *lex imperfecta* birodalmában.

Budapest, 2015. június 30.

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Kiss László
alkotmánybíró helyett

- [57] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2015. június 30.

Dr. Lévy Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírószági ügyszám: IV/1489/2013.

